

„Ако убије властелин себра у граду, или у жупи, или у катуну, да плати тисућу перпера. Ако ли себар властелина убије, да му се обе руке одсеку ...“.
Законик цара Стефана Душана

ДВА АРШИНА

Ових дана шест припадника полиције суспендовано је због употребе прекомерне силе током митинга опозиције одржаног 29. јула. Такав потез МУП-а био би за сваку похвалу, да је којим случајем током полицијске интервенције неко, без потребе, задобио лакше телесне повреде. Међутим, услед последица полицијског пребијања, један човек је умро. Игром судбине, то је био Ранко Панић. А могао је то да буде било ко други од учесника митинга или пролазника који су се нашли у делокругу дејства разјарене полиције.

Још важније је питање зашто је полиција била толико бесна? Да ли је њене припаднике неко систематски охрабривао да поступају брутално? Све указује да јесте. Нико није желео да узме у обзир телевизијски снимак полицијског официра који је, пре него што је почео јуриш полиције на демонстранте који су се спремали да крену у шетњу, рекао додуше мање финим речима: „Ма врага ћете у шетњу“. После тих речи, тешко је поверовати да се радило о спонтаном прекорачењу силе, а не бруталној, противзаконитој, а добро испланираној полицијској акцији, са циљем да се онемогуће улични протести.

Но, изгледа да држава, како би бар у просеку била правична, на другим кривцима тренира строгоћу. Двадесетогодишњи Урош Мишић, навијач „Црвене звезде“ који је 2. децембра бакљом насрнуо на полицајца Небојшу Трајковића, осуђен је на 10 година затвора! Несрећном полицајцу Мишић је нанео опекотине које се квалификују као тешка телесна повреда, али које према мишљењу вештака Института за судску медицину, ипак нису биле опасне по живот. Време је показало, срећом, да припадник органа реда није задобио ни трајне телесне последице. А о психолошким, у земљи у којој смо сви толико тога лошег преживели, неретко и од своје власти, није баш захвално говорити.

ИСТРАГА ИЛ' ГЛАВУ ЧУВА, ИЛ' ЈЕ СЕЧЕ

И у много озбиљнијим државама, са више шансе да се дође до правде, важи следеће правило: „Није толико битно шта се десило, већ како је то оквалификовано“. Добра или лоша воља истражних органа, добар адвокат, па и везе које погодују благонаклоном ставу надлежних служби, јавно мњење, политички тренутак, све то одлучује по ком параграфу ће судија да „захвати“. Наравно, ако оптужени претходно буде проглашен кривим.

Колико год квалификације из недавног извештаја МУП-а, о томе шта се десило на кобном митингу делују беневољентно по полицију, толико је и правна квалификација преступа који је учинио Урош Мишић малициозна. Оптужен је за покушај убиства, а изречена му је казна као да је некога и убио. Таман је могао да буде оптужен и за тероризам, јер је наводно покушао да спали стадион са више десетина хиљада људи који су се тамо налазили! То би била подједнако основана оптужба. Бакља је могла да

изазове велики пожар као што и када се деца гурају, неко од њих може фатално да падне.

Урош Мишић је несумњиво крив. На суров начин је напао човека који је обављао своју службену дужност. И за такав поступак треба да буде кажњен. Али на нормалан начин, и за оно што је стварно учинио. А не да буде жртвено јагње, принесено за пример другима. Као што морају да одговарају, управо за оно за шта су криви, и они полицијски челници или политичари, који су наредили разбијање митинга 29. јула. Уосталом, управо од политичара, чиновника, полицајаца и судија, ваљало би да кренемо са давањем примера.

Полицајци који су 29. јула тукли народ, сигурно су прекорачили своја овлашћења. Чак и да им је неко наредио да тако поступе, не смеју да послушају противзаконито наређење. Но, пошто постоје озбиљне индикације да им је било наређено да под маском интервенције против стварних (малобројних) хулигана или убачених провокатора, необузданом силом разбију митинг, извештај је морао да се бави превасходно тим питањем. А не да се фокусира на обичне полицајце и њихову склоност ка пендреку.

Друга ствар, ништа мање битна, јесте чињеница да се преступи полицајаца, чак и када се и ван политичког контекста који нам је сада важан, ма колико да су тешки, ретко када оквалификују на одговарајући начин. Најчешће се све заврши суспензијом или отказом. Наравно, ако се све и не заташка. А често се баш то деси. Ко се данас још сећа дечка који је, пре 5-6 година, по свему судећи, умро током мучења у полицијској станици Врачар, а онда је његов леш бачен кроз прозор како би све деловало као самоубиство! Да ствар буде још мрачнија, изгледа да је несрећник био грешком приведен.

КАДИЈА ТЕ ТУЖИ, КАДИЈА ТИ СУДИ

Не само драконска, већ противправна казна изречена Урошу Мишићу, поново нас подсећа на клановски карактер наше државе. Судија, који је, с обзиром на нашу ауторитарну прошлост, вероватно и учен да пре свега служи власти и штити своју бирократско-полицијску браћу, неодмерено је осудио момка који је угрозио члана „светог реда“. Делилац правде вероватно је сматрао да нема разлога да се замара освртом на претходни истражни поступак, односно адекватност оптужбе, када су се колеге које су се бавиле пословима из претходне фазе већ потрудиле да припреме терен за сурову осуду. Ваљда они знају зашто тако треба да буде..

Међутим, оно што ја (као и многи други грађани ове земље) знам да треба да се деси, јесте да мора да започне завођење реда у нашој несрећној Србији. Крајње је време да свако почне да одговара за оно што противзаконито чини, односно да основано може да очекује да ће се то десити, па да добро размисли да ли му се исплати да се упушта у воде криминалних активности. Било да се оне одвијају на стадиону, на протесту, или на неком другом месту. Но, ако желимо да заживи поредак, не смемо да заборавимо народну изреку: „Риба смрди од главе“. Одатле морамо да започнемо чишћење!

Међутим, на основу досадашњег искуства, сумњам да ће ускоро тако и бити. Ко се још

сећа министарке саобраћаја Марије Рашете-Вукосављевић, Немање Колесара или Зорана Јањушевића? А сви они су оптуживани због великих пара. Наравно, све се завршило по принципу: „Тресла се гора, родио се миш“. Мало су се њихови случајеви вукли по штампи, мало су политички коришћени, а онда ником, ништа. Погодна квалификација онога зашта се терете, развлачење судског поступка, добра воља власти, и слично. Све у свему, и када су осуђени, казне су биле симболичне.

НАРОДНОМ ПРВАКУ У ЗУБЕ СЕ НЕ ГЛЕДА

Због лоповлука и јавашлука недодирљивих, много више грађана Србије умре него услед онога што се третира као криминал. Држава нема ни приближно онолико могућности колико би требало да има за лечење тешких и специфичних болесника, поготово у иностранству. Онколошки пацијенти пречесто неразумно дуго чекају на зрачење, и због тога изгубе могућност да буду излечени. Многе саобраћајнице су у таквом стању да истински призивају несрећу, итд.

Све то је, уосталом, у складу са нашим „системским стандардима“. Споменути функционери су били, додуше не у истом рангу, чланови „политичког братства“. То су и многи други бивши и актуелни функционери, који нису споменути, а обезбедили су током „мукотрпног рада за народ“, генерације својих потомака. Сви они могу мирно да спавају јер код нас важи правило: „Врана врани очи не вади“. Ниједна власт озбиљно не истражује злоупотребе појединаца из претходног владајућег ешелона, јер неће да направи преседан. Па онда сутра да неко чепрка и по „делима“ њених угледних носилаца! А лепше је пензионерске дане проводити на Хавајима него у затвору.

Вероватно се повремено, међу неким владајућим политичарима, појави ентузијазам да се коначно енергично удари на „олигархијско легло“, али очас посла скоче лојални чланови политичког братства из сопствених редова, уз савет: „Није сада време. Велики национални изазови стоје пред нама. Не смемо да паралишемо систем, можда није добар, али други немамо“. Њима се придруже и угледни страни ментори појединих домаћих угледника, и свој глас заложе за грешнике, јер су корумпирани домаћи пријатељи много погоднији за сарадњу од поштених. Отуда, ред се у Србији искључиво заводи од репа. И то уз много демагошке приче о томе да се коначно кренуло у сузбијање свих зала која разједају наше друштво. А ми уистину бивамо све мање способни да се боримо и за националне, и за људске циљеве.

ПРЕМА СВЕЦУ И ТРОПАР

Сада мало о нама. Народ, поготово када акумулира фрустрације, жељан је игре, вероватно и више од хлеба. А одвајкада су најгледанија била гладијаторска надметања и егзекуције. Нарочито ако су масовне и ужасне! Што је више патње осуђених, то власт добија већи аплауз. И ретко ко цепидлачи око питања стварне кривице невољних учесника у „забавној“ представи.

Власт, када за тиме има потребу, и у демократским земљама нађе начин да у жељеном правцу усмери пажњу јавности. Ако се и не прогањају набеђени „кривци“, односно пуне

арене жртвама које треба да растргну лавови, мање важна питања се извуку из контекста и прикажу као битна. А мање важни преступници постану национални непријатељи првог реда. Њихово кажњавање се приказује као постављање темеља који гарантују сигурну будућност свих пристojних грађана!

Таквим поступцима, и онда када је део народа свестан манипулације, власт постигне своје. Гладном народу баци парче хлеба, и он међусобно почне да се бије. То се сада дешава код нас. Судећи по коментарима читалаца, у вези са чланцима који се баве осудом Уроша Мишића, једни су против казне, а други за! Последњи сматрају да је време да се хулиганима да лекција.

Међутим, они који би хтели више правде, превиђају ко би најпре требало да буде кажњен! Заборављају и то да казна мора да буде примерена делу, и околностима. Да систем постаје добар само зато што је неко „набијен на колац“, Отоманска царевина би још и сада цветала!

На страну то, што смо исте те хулигане 5. октобра 2000. године, и пре тога, звали борцима за демократију! Нико, наравно када се ради о јавности, није ронио сузе и за несрећним полицајцем који је погинуо 9. марта. А он је био жртва неодмерености тадашње власти, и генерално узаврелих страсти, исто као и тада страдали млади демонстрант.

–РАВНОДУШАН СЕБИ ЈАМУ КОПА

Време је да стварно почнемо систематски да се боримо против културе насиља, као и да мењамо трули систем који генерише насиље (једнима пружа могућност да му олако прибегну, а друге фрустрира и тако их чини експлозивним). То подразумева да ћемо одустати од свеprisутне теорије два аршина, тј. од квалификације истог чина на различите начине у зависности од тога ко га је учинио, и против кога је усмерен. Као и од неформалног става власти и државне управе, којег својом пасивношћу прећутно прихвата и народ, да су њени припадници властелини и властелинчићи модерног доба.

Наравно, ма ко био на власти, тешко да ће радо кренути новим путем. Феудалне повластице су сувише пријатне да би их корисник укинуо. Зато, каква год убеђења имали, колико год подржавали неке политичаре, не смомо да допустимо да отупи наша осетљивост за злоупотребе власти, за манипулације којима она прибегава и неправду коју било коме чини. Нити смомо да допустимо да будемо пасивни и равнодушни. Јер, како је неко рекао, „равнодушност убија“. Можда ћемо баш ми сутра постати жртве јер нам је данас тешко да предузмемо нешто због туђе несрећне судбине.

Зато је на свима нама да дигнемо глас како не би био уништен живот једног двадесетогодишњег момка и читаве његове породице. Да дигнемо глас и не чекамо да се мајка тог младића, као што је рекла, спали испред палате правде. Што не значи, хоћу то поново да истакнем, да он не треба да буде кажњен примерено ономе што је уистину урадио, и тим пре, да не треба да се поведе систематска, на јасним основама постављена, борба против спортских хулигана.

Као и против полицијских, судских, административних и политичких хулигана! И нека нам нико не говори да се то већ дешава када одговарају поједине судије, најчешће трговинског суда, које својим злоупотребама стану на жуљ већим моћницима од себе! О прочишћењу система моћи ћемо да говоримо тек када правда почне да се дели функционерима и чиновницима и због преступа против „обичних људи“.

* * *

Крајње је време да они што украду милионе евра, више не буду слављени као „народни хероји“, док на робију, уз аплауз пука покраденог од „великих угледника“, бивају слати само они што су украли коју хиљаду. И једнима и другима следују букагије. Само, одмерене према стварној кривици, а не према политичким критеријумима! Крајње је време за све то, али, знам, речено звучи као бајка.

Но, на свима нама је да се бунимо због непоштовања туђих права, да се боримо за своја, и дижемо грају када неко, поготово од „слугу народа“, посеже за оним што му не припада. Тада ће и стварност бити мање суморна! А ми нећемо више бити пук, већ ћемо постати грађани! Зато, шта год мислили о поступку Уроша Мишића, инсистирање на фер суђењу, и на праведној и правно заснованој осуди, представља залагање и за ваша права!